

Filozofski fakultet u Puli

Znanstveni kolokvij

Susreti između dviju (imaginarnih) obala u povodu 70. rođendana prof. dr. sc. Valnee Delbianco

Pula, 11. listopada 2024.

Izdavač:
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Za izdavača:
Prof. dr. sc. Lina Pliško
Filozofski fakultet u Puli

Pula, rujan 2024.

UVODNO SLOVO

Odsjek za kroatistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli pripremio je znanstveni kolokvij u povodu 70. rođendana prof. dr. sc. Valnee Delbianco, ugledne hrvatske znanstvenice i dugogodišnje sveučilišne profesorice našega Fakulteta. Tijekom svojega znanstvenog djelovanja prof. dr. sc. Valnea Delbianco iznijela je niz iznimnih filoloških radova iz povijesti književnosti, kroatistike te komparatistike. Sudjelovala je u raznim znanstvenim projektima, izlagala na brojnim konferencijama u zemlji i inozemstvu, objavila mnoge vrsne studije među kojima osobito izdvajamo monografije *Talijanski kroatist Arturo Cronia: Zadar 1896. – Padova 1967.* (2004) i *Razumjeti drugoga* (u suautorstvu sa Sanjom Roić (2014) te znanstvene članke *Prvi talijanski prijevod Držićeva Skupa, Danteova Božanstvena komedija u čakavskom prijevodu, Ivo Frangeš i hrvatska talijanistika, Šime Ljubić u talijanskoj leksikografiji, Znanstveni prinos talijanskoga slavista Cire Gianellija, Kukuljević i nezaboravljena Istra, Učena Puljanka Philippa Lazea, Biblijske žene u hrvatskoj književnosti srednjega vijeka i renesanse.*

U svome je predanu znanstvenome radu prof. dr. sc. Valnea Delbianco tako otvarala raznovrsne teme, dotičući se nerijetko prijemnih i veoma izazovnih pitanja što ih otvaraju procesi (pre)oblikovanja književnoga kanona i odnosi između historije i historiografije književnosti. To su pitanja koja se protežu od temeljnih razmišljanja o smislu književne povijesti do suptilnih silnica u dodirima dviju kultura: Koja je uloga književnoga povjesničara? Kako konkretno vrijeme i prostor određuje poziciju književnoga povjesničara? Kako se odvija dijalog (ili barem pokušaj dijaloga) između različitih kultura? I to onih znanstvenih i akademskih kad bavljenje stranih slavista hrvatskom književnošću razumijevamo kao interkulturalnu činjenicu, onih također umjetničkih kad književno prevođenje, prijevodi i prevoditelji postaju prostor u kojemu se unatoč razlikama (od povijesne distance do jezičnih i inih osobitosti) trebaju odvijati doticaji između dviju kultura. Susreti između dviju (imaginarnih) obala. Slijedeći taj niz nadahnjujućih izazova, kolokvij smo osmislili u više tematskih cjelina. Bila nam je želja da slavljeničkim kolokvijem obuhvatimo različite aspekte autoričina znanstvenoga rada.

Tematske cjeline znanstvenoga kolokvija *Susreti između dviju (imaginarnih) obala* jesu: književnopovijesna čitanja hrvatske književnosti srednjega i ranoga novog vijeka; hrvatsko-talijanski kulturni i književni odnosi; hrvatsko-talijanski jezični dodiri; Istra u prošlosti i suvremenosti; izazovi i prijedori književnoga prevođenja te književnice i književni kanon.

Organizacijski odbor Kolokvija:

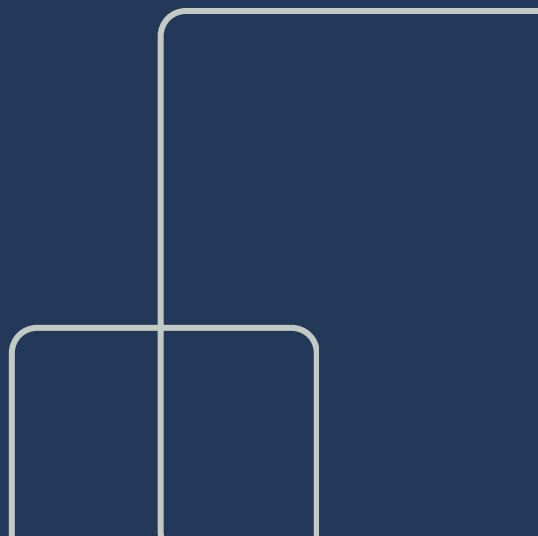
prof. dr. sc. Blaženka Martinović

izv. prof. dr. sc. Teodora Fonović Cvijanović

doc. dr. sc. Dubravka Dulibić-Paljar

doc. dr. sc. Boris Koroman

doc. dr. sc. Vanessa Vitković Marčeta

DR. SC. VALNEA DELBIANCO, RED. PROF. U MIRU

Valnea Delbianco rođena je u Labinu 13. travnja 1954. Priznata je kroatistica i književna povjesničarka. Diplomirala je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, Odsjeku za talijanistiku i Odsjeku za jugoslavistiku, 1979. godine. Kraće je vrijeme radila kao nastavnica te više od desetljeća kao novinarka i komentatorica u Informativnom programu Hrvatske televizije (Dopisništvo u Puli), surađujući u brojnim emisijama kulturnoga i školskoga programa.

Poslijediplomski studij književnosti završila je na Filozofskome fakultetu u Zagrebu i magistrirala 1995. godine, obranivši rad *Hrvatska književnost u Italiji (primjeri iz 20. stoljeća)* pod mentorstvom akademika Mladena Machieda. Doktorski rad, *Arturo Cronia (1896. – 1967.) utemeljitelj slavističkih i kroatističkih studija u Italiji*, obranila je na istom Fakultetu 2002. godine pod mentorstvom akademika Josipa Bratulića.

Od 1997. godine pa do umirovljenja 2021. godine zaposlena je na Odsjeku za kroatistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, gdje je bila nositeljica na kolegijima iz starije hrvatske književnosti. Obnašala je i dužnost pročelnice Odjela za humanističke znanosti Sveučilišta te dekanice Fakulteta. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu izabrana je u zvanje docentice 2003., izvanredne profesorice 2009., redovite profesorice 2015. iz područja humanističkih znanosti, polja filologije, grane kroatistike. Objavila je dvije knjige, sveučilišni priručnik te pedesetak izvornih znanstvenih radova u kojima se bavi temama vezanima uz razdoblje hrvatskoga ranonovovjekovlja, s naglaskom na hrvatsko-talijanske književne i kulturne doticaje.

ZNANSTVENE KNJIGE

1. *Talijanski kroatist Arturo Cronia (Zadar 1896. – Padova 1967.)*, Biblioteka znanstvenih djela; 140, Književni krug, Split, 2004., 259 str.
2. *Razumjeti drugoga: Kroatističke i talijanističke teme* (u koautorstvu sa Sanjom Roić), Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2014., 319 str.

POGLAVLJA U KNJIZI

1. „Književnost na talijanskom jeziku u Istri druge polovice 20. stoljeća“ // *Istra u hrvatskoj književnosti i kulturi*, Zbornik radova projekta „Hrvatski književni regionalizam: udio Istre u hrvatskoj književnosti“ / Matičević, Ivica; Pavešković, Antun (ur.), Zagreb : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti (HAZU), 2022., 99–122.
2. „L’approccio di Arturo Cronia alla letteratura croata“ // *Arturo Cronia. L’eredità di un Maestro a cinquant’anni dalla scomparsa*, Atti del Convegno di Studi (Padova, 20-21 novembre 2017.) / Benacchio, Rosanna; Fin, Monica (ur.), Padova : Esedra, 2019., 79–91.
3. „Kačićeva Pismarica u Istri“ // *Tragovi tradicije, znakovi kulture : Zbornik u čast Stipi Botici* / Rudan, Evelina; Nikolić, Davor; Tomašić, Josipa (ur.), Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, Hrvatsko filološko društvo, Matica hrvatska, 2018., 73–83.
4. „Milorad Medini o talijanskim izvorima hrvatske renesansne književnosti“ // *Zbornik o Miloradu Mediniju*, Hrvatski književni povjesničari, sv. 16 / Maštrović, Tihomil (ur.), Zagreb: Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu et al., 2018., 199–215.
5. „Philippa Lazea – Puljanka, plemkinja, pjesnikinja / *Philippa Lazea – a Noblewoman and Poetess from Pula*“ // *Istra u novom vijeku – Istria in the Modern Period* / Bradara, Tatjana (ur.), Pula : Arheološki muzej Istre, 2017., 223–233.
6. „Talijanska čitanja hrvatske ranonovovjekovne književnosti“ // *Hrvatska književnost u susjedstvu* / Biletić, Boris Domagoj (ur.), Zbornici, sv. 80. Pula : Istarski ogranak Društva hrvatskih književnika, 2017., 38–46.

7. „Ivo Frangeš i hrvatska talijanistika“ // *Zbornik o Ivi Frangešu*, Hrvatski književni povjesničari, sv. 13 / Maštrović, Tihomil (ur.), Zagreb : Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 2013., 235–244.
8. „Učena Puljanka Philippa Lazea“ // *Cronotopi slavi, Studi in onore di Marija Mitrović / Lazarević Di Giacomo*, Persida; Roić, Sanja (ur.), Firenze : Firenze University Press, 2013., 25–34.
9. „Stranci u dubrovačkoj komediji 17. stoljeća“ (u koautorstvu s Dubravkom Dulibić-Paljar) // *Susret kultura*, Zbornik radova, knj. 2., Šesti međunarodni interdisciplinarni simpozijum / Subotić, Ljiljana; Živančević-Sekeruš, Ivana (ur.), Novi Sad : Filozofski fakultet, 2013., 1015–1022.
10. „Kukuljević i nezaboravljena Istra“, *Zbornik o Ivanu Kukuljeviću Sakcinskom*, Hrvatski književni povjesničari, sv. 12 / Maštrović, Tihomil (ur.), Zagreb : Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 2011., 269–283.
11. „Pitanje izvora i izvornosti u Čalinoj interpretaciji“ // *Hrvatsko-talijanski književni odnosi*, knj. 10 / Husić, Snježana; Roić, Sanja (ur.), Zagreb : FF press, 2010., 231–242.
12. „Znanstveni prinos talijanskoga slavista Cire Gianellija“ // *Knjige poštujući, knjigama poštovan*, Zbornik Josipu Bratuliću o 70. rođendanu / Dukić, Davor; Žagar, Mateo (ur.), Zagreb : Matica hrvatska, 2010., 483–495.
13. „Preko Kvarnera na Apeninski poluotok. Novi prilozi recepciji Miroslava Krleže na talijanskom jeziku“ (u koautorstvu sa Sanjom Roić) // *Riječki filološki radovi*, Zbornik radova 8 / Bačić, Danijela (ur. et al.), Rijeka, 2010., 33–47.
14. „Šime Ljubić u talijanskoj leksikografiji“, *Zbornik Šimi Ljubiću*, Hrvatski književni povjesničari, sv. 11. / Maštrović, Tihomil (ur.), Zagreb : Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 2009., 125–136.
15. „Problemi prijevoda renesansnoga teksta: *Dundo Maroje* na talijanskom“ (u koautorstvu sa Sanjom Roić) // *Marin Držić, svjetionik dubrovačke renesanse*, Zagreb : Disput, 2009., 175–196.
16. „Dalla Fortuna di Držić alla Ruota della fortuna di Gundulić“ // Zbornik radova *Contesti adriatici*, Studi di italianistica comparata, Roma : Aracne, 2008., 49–67.

17. „Jesu li samoprijevod i nova djela ili ipak prijevod izvornog teksta?“ // *Hrvatsko-talijanski književni odnosi*, Zbornik 9 / Roić, Sanja (ur.), Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2005., 241–247.

18. „Arturo Cronia i poznavanje slavenskog svijeta u Italiji“ // *Hrvatsko-talijanski književni odnosi*, knj. 8. / Zorić, Mate (ur.), Zagreb : Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2002., 319–334.

ZNANSTVENI RADOVI (IZBOR)

1. „Ogled Hvaranina Jurja Carića o Mavru Vetranoviću“, *Croatica et Slavica Iadertina*, 15/1 (2019.), 189–207.

2. „Danteova *Božanstvena komedija* u čakavskom prijevodu“, *Književna smotra* 169-170, 2013., 131–139.

3. „Istarski i riječki autori o odlasku i ostanku : književnost ili memorijalistika?“ (u koautorstvu sa Sanjom Roić), *Književna smotra* 167, 2013., 115–121.

4. „Ilirska Sapfo – Philippa Lazea (1546. – 1576.)“, *Književna smotra* 163, Zagreb, 2012., 113–121.

5. „Prvi talijanski prijevod Držićeva *Skupa*“, *Književna smotra* 155, Zagreb, 2010., 123–130.

6. „Strah i grijeh u religioznoj lirici Mavra Vetranovića“, *Dubrovnik*, 4, 2008., 292–303.

7. „Od Držićeve *fortune* do Gundulićeva *kola od sreće*“, *Književna smotra* 146, 2007., 123–129.

8. „Biblijske žene u hrvatskoj književnosti od srednjovjekovlja do renesanse“, *Narodna umjetnost*, 43/2, 2006., 135–148.

9. „Kroatističke teme u talijanskoj slavistici (1940. – 1990.)“ / *Riječki filološki dani*, Zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenog skupa Riječki filološki dani održanoga u Rijeci od 9. do 11. studenoga 2000., knj. 4 / Stolac, Diana (ur.), Rijeka : Filozofski fakultet, Rijeka 2002., 89–94.

10. „Miroslava Krležu – najprevođenijeg ovostoljetnog hrvatskog autora – Talijani otkrivaju među posljednjima u Europi“ // *Zbornik radova Drugog hrvatskog slavističkog kongresa* / Sesar, Dubravka; Vidović Bolt, Ivana (ur.), Zagreb : Hrvatsko filološko društvo; Filozofski fakultet Zagreb: 2001., 115–120.

11. „Recepcija hrvatske književnosti XX. stoljeća u Italiji“ // *Zbornik radova Prvog hrvatskog slavističkog kongresa*, sv. 3 / Damjanović, Stjepan (ur.), Zagreb : Hrvatsko filološko društvo, 1997. – 1999., 7–10.

12. „Prijevodi i odjeci hrvatske književnost 20. stoljeća u Italiji“// *Atti del Convegno internazionale sulla traduzione letteraria italiano-croata e croato-italiana*, Zbornik radova s Međunarodnog skupa o hrvatsko-talijanskom i talijansko-hrvatskom književnom prevođenju / Čale, Morana (ur. et al.), Zagreb : Istituto Italiano di Cultura: Društvo hrvatskih književnih prevodilaca, 1996., 57–64.

ZNANSTVENI KOLOKVIJ PROGRAM RADA

9:00 - 9:30

Svečano otvaranje

I. DIO (20-MINUTNA IZLAGANJA)

9:30 - 9:50

Prof. dr. sc. Sanja Roić

Bolji život / La miglior vita, klasik multikulture Istre

9:50 - 10:10

Prof. dr. sc. Maria Rita Leto

Pisma Artura Cronije Giovanniju Maveru

10:10 - 10:30

Prof. dr. sc. Stipe Botica

Kačić i talijanska kultura

10:30 - 10:50

Prof. dr. sc. Ružica Pšihistal

Čistoća – herojska vrlina biblijskih žena

10:50 - 11:10

Prof. dr. sc. Marija Mogorović Crljenko

Doc. dr. sc. Danijela Doblanović Šuran

Praznovjerje, čaranje, sudenje – pojedini istarski
ranonovovjekovni primjeri

11:10 - 11:30

Stanka za kavu

II. DIO (15-MINUTNA IZLAGANJA)

11:30 - 11:45

Doc. dr. sc. Boris Koroman

Utemeljivanje nacionalnog mitotvornog repertoara u povijesnim romanima Augusta Šenoe

11:45 - 12:00

Doc. dr. sc. Matija Jelača

Između dviju kultura

12:00 - 12:15

Doc. dr. sc. Tanja Habrle

Prisutnost i objavljivanje književnica u časopisu Varietas

12:15 - 12:30

Doc. dr. sc. Dubravka Dulibić-Paljar

Na raskrižju putova: O Petrarkinu Uspinjanju na Mont Ventoux

12:30 - 12:45

Prof. dr. sc. Lina Pliško

Dr. sc. Samanta Milotić Bančić, v. asist.

Kako „kantâ” more Elis Lovrić

12:45 - 13:00

Doc. dr. sc. Vlatka Štimac Ljubas

Etimološka odrednica kao jezična komponenta u (e-)leksikografskim izdanjima (na primjeru talijanskih posudenica)

13:00 - 13:15

Doc. dr. sc. Vanessa Vitković Marčeta

Srdela na barci

13:15 - 13:30

Dr. sc. Mislav Benić, v. zn. sur.

Izv. dr. sc. Violeta Moretti

***Cur non reputem aestimandam iure Philippam: o* prevodenju Lazeine safičke ode Boissardu**

13:30 - 13:45

Izv. prof. dr. sc. Teodora Fonović Cvijanović

Prof. dr. sc. Blaženka Martinović

Jezikom i stilom kroza znanstveni tekst (Osvrt na sintaksu jezičnoga izraza prof. dr. sc. V. Delbianco)

13:45 - 14:00

Zatvaranje kolokvija

14:00

Zajednički ručak

SAŽECI IZLAGANJA

Dr. sc. Mislav Benić, viši znanstveni suradnik

Institut za hrvatski jezik

Izv. dr. sc. Violeta Moretti

Filozofski fakultet Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli

Cur non reputem aestimandam iure Philippam: o prevodenju Lazeeine safičke ode Boissardu

Safička oda upućena antikvaru J. J. Boissardu (Ad I. I. Boissardum Philippa Lazaea) jedno je od rijetkih sačuvanih pjesničkih djela ranonovovjekovne latinske pjesnikinje Philippe Lazee. Njezin prijevod na hrvatski jezik izradio je Sinan Gudžević, a objavljen je u znanstvenome članku Valnee Delbianco „Ilirska Sapfo – Philippa Lazea (1546. – 1576.)“ u *Književnoj smotri – Časopisu za svjetsku književnost* 2012. Kroz izlaganje predstavljaju se metrički, prozodijski te interpretacijski izazovi koje ova pjesma stavlja pred prevoditelja, a na njih autori izlaganja nude odgovore, koje u konačnici rezimiraju u formi novoga prepjeva safičkom strofom.

Prof. dr. sc. Stipe Botica

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Kačić i talijanska kultura

Najpoznatije Kačićevo djelo *Razgovor ugodni naroda slovinskoga*, ujedno i najpoznatije djelo cjelokupne hrvatske pučke književnosti, oslonjeno je na brojne izvore. Kako se odškolovao se na talijanskim učilištima, iznimno znao i cijenio talijansku kulturu, to su u njegovo djelo brojne sveze s talijanskom kulturom i bibliografijom. Osvrnut ćemo se na desetak važnijih knjiga kojima je potkrijepio svoje pjesme i prozne odlomke, kao i dio kroničkih struktura. Za one recipijente koji bi, osim Kačićevih opjevanih informacija i proznih komentara, htjeli o određenim motivima znati više, uporno ponavlja da čitaju Sagreda, Baronija, Doglionija, Bonfinija, Barlezija, Brusona... (i druge) jer je u njihovu djelu „sva istina“ i kojima treba bezuvjetno „vjerovati“. Ovdje će se ispostaviti dio koji je Kačić preuzeo od talijanskih autora. I na kraju svoga djela ističe da on „trud nisam činio za ljude koji latinski i talijanski jezik posiduju, jer oni znadu iste i puno veće stvari nego sam ji ja u moje knjige postavio“.

Doc. dr. sc. Dubravka Dulibić-Paljar
Filozofski fakultet Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli

Na raskrižju putova: O Petrarkinu Uspinjanju na Mont Ventoux

Uspinjanje na Mont Ventoux (Ascensus montis Ventosi) prvo je pismo IV. knjige Petrarkinih *Prijateljskih pisama (Familiarium rerum libri)*. To se pismo danas smatra filozofskom minijaturom, s neupitnim utjecajem sv. Augustina i stoičkih rimskih filozofa. U njemu se podastire izvještaj o zbiljskom uspinjanju na planinu Mont Ventoux, u Provansi, 1336. godine, koji je obilježen autorovom analizom vlastitih duhovnih kolebanja i raznih „pokreta nemirne duše”. Nastavljajući se na tumačenja koja u Petrarkinu književnom radu vide začetke humanističke filozofije života, u ovom se izlaganju usredotočujemo na mjesto koje u tom pismu zauzimaju stoičke duhovne vježbe, koje uz augustijansko-monaške duhovne vježbe čine osnovu Petrarkine filozofije života.

Izv. prof. dr. sc. Teodora Fonović Cvijanović
Prof. dr. sc. Blaženka Martinović
Filozofski fakultet Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli

Jezikom i stilom kroza znanstveni tekst (Osvrt na sintaksu jezičnoga izraza prof. dr. sc. V. Delbianco)

Raspon je znanstvenih interesa prof. dr. sc. Valnee Delbianco širok i obuhvaća filološke radove iz povijesti književnosti, kroatistike te komparatistike. U radu se, iz perspektive dviju kroatistica koje su dobivale autoričine radove na korekturu i lekturu te bile aktivne čitateljice njezina stvaralaštva zadnjega desetljeća, istražuju osobitosti prepoznatljiva stila i brušenoga jezika dviju monografija: *Talijanski kroatist Arturo Cronia: Zadar 1896. – Padova 1967. iz 2004. i Razumjeti drugoga* (u suautorstvu sa Sanjom Roić) iz 2014. te znanstvenih članaka. Posebice će biti riječi o sintaksi jezičnoga izraza (sintaktostilistici). Upravo biranje između stilističkih varijanata, koje još uvijek propuštaju i suvremene gramatike, uposebljuje stil znanstvenih radova. Naime, pisati znanstvenim stilom / akademskim diskursom, s ciljem egzaktnosti, razumljivosti, provjerljivosti, replikabilnosti i sl. sužava prostor osobnim stilskim preferencijama i odabirima, no vrsni jezikoznalci, među kojima je i prof. Delbianco, nadu put da i znanstveni tekst (p)ostane prepoznatljiv.

Doc. dr. sc. Tanja Habrle

Filozofski fakultet Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli

Prisutnost i objavljivanje književnica u časopisu Varietas

Ovaj rad istražuje prisutnost i ulogu književnica u ilustriranom časopisu Varietas, koji je izlazio u Milanu od 1904. do 1940. godine. Posebna pozornost bit će posvećena objavljivanju radova spisateljica poput Vittorie Aganoor Pompilj, Ade Negri, Neere i drugih, kao i njihovu doprinosu kulturnoj dinamici toga vremena. Rad se oslanja na pregled digitaliziranih izdanja Varietasa, analizirajući kako su književnice bile predstavljene, kakav su sadržaj stvarale te na koji su način oblikovale intelektualni i društveni diskurs časopisa. Također će se razmotriti njihova uloga u širem kontekstu talijanske književne scene toga razdoblja. Ovaj rad ima za cilj doprinijeti razumijevanju kako su književnice uspjele upotrijebiti tu platformu za širenje svojih ideja i afirmaciju u dominantno muškom književnom okruženju.

Doc. dr. sc. Matija Jelača

Filozofski fakultet Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli

Između dviju kultura

Britanski znanstvenik i romanopisac C. P. Snow u svom je čuvenom predavanju „Dvije kulture“ održanom 1959. g. problematizirao rastući rascjep tadašnjeg intelektualnog života na dva pola: humanističko-literarni s jedne strane i prirodnoznanstveni s druge. Ključan aspekt predavanja predstavlja Snowovo karakteriziranje ta dva pola kao dvije odvojene i zasebne kulture, pri čemu svaka ima vlastite „stavove, standarde i obrasce djelovanja, pristupe i pretpostavke“ koji je u bitnome razdvajaju od one druge. Takva polarizacija predstavlja problem jer onemogućuje njihovu međusobnu komunikaciju, što ih u konačnici obje osiromašuje. U vrijeme kad je ovo predavanje održano, humanističke su discipline na čelu s književnošću još uvijek predstavljale tradicionalni i dominantni oblik kulture, no prirodne su znanosti predvođene fizikom ubrzano zauzimale sve značajniji dio intelektualnog života. Danas, šezdeset i pet godina kasnije situacija je upravo suprotna: prirodoslovno-tehnološki diskurs predvođen računarstvom ne određuje samo glavne koordinate znanstvenog i tehnološkog polja suvremenog informacijskog doba, već polako postaje i dominantna paradigma znanja u javnom diskursu, dok su humanističke discipline stjerane na samu marginu. U ovome ću izlaganju, na temelju okvira koji je u svom predavanju postavio Snow, skicirati nekoliko bitnih aspekata problematičnog odnosa, ali i mogućeg prostora djelovanja između ovih dviju suprotstavljenih kultura.

Doc. dr. sc. Boris Koroman

Filozofski fakultet Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli

Utemeljivanje nacionalnog mitotvornog repertoara u povijesnim romanima Augusta Šenoe

Nadovezujući se na postkolonijalno orijentirana istraživanja djela Ive Andrića, Miroslava Krleže i Vladimira Nazora, koja se bave proizvodnjom i "uokviravanjem" nacionalnog imaginarija na susretima "srednjeeuropskog, mediteranskog i orijentalnog prepletanja 'kulturalnih' paradigmi" (Škvorc 2011), u ovom se radu pristupa interpretacijama najznačajnijih povijesnih romana Augusta Šenoe. Šenoin i šenoinski model povijesnog romana osmišljen je u protorealističkoj maniri oslanjajući se na europske uzore, obremenjen višestrukim i razgranatim namjerama teksta – kako privući i zabaviti čitatelje, kako ih zainteresirati za hrvatsku povijest i pritom aktivirati paradigmu "povijesti kao učiteljice života" te kako poslati društvene i političke "pouke ... svojim suvremenicima" (Brešić 2015). Takvo složeno tkanje tekstova romana doprinijelo je proizvodnji snažnog nacionalnog imaginarija u vremenima 19. stoljeća, kada se nacije konstituiraju, pri čemu je roman jedan od najsnažnijih onodobnih medija uposlenih za taj cilj (Anderson 1990). U radu će se nastojati prikazati kako svojim povijesnim romanima Šenoa utemeljuje nacionalni mitotvorni repertoar, od zamišljanja i artikulacije odnosa feudalnih staleža i kasnijih klasa (*Zlatarovo zlato*), preko snažnog imagama toposa koji simbolizira kontinuitet demokracije i slobode (*Zlatarovo zlato*), otvarajući pitanja o drugome i drugima gradeći sliku pozicije Hrvatske na sjecištu triju snažnih imperija i "velikih sila" (*Čuvaj se senjske ruke*) do literarnog oživljavanja utjecajnog mita o narodnoj pobuni (*Seljačka buna*). Te snažne nacionalne pripovijesti, moguće i "utemeljujući mitovi", u različitim su se inačicama artikulirale u književnosti i kulturi u nadolazećim desetljećima te su ostale, na različite načine preobražene, relevantne i u suvremenosti.

Prof. dr. sc. Maria Rita Leto

Università degli Studi „G. d'Annunzio“ Chieti–Pescara

Pisma Artura Cronije Giovanniju Maveru

Bogata arhiva Giovannija Mavera, koju je Rimaska nacionalna knjižnica nabavila 2002. zajedno s onom Ettorea Lo Gatta, nakon smrti Anjute Maver Lo Gatto, čuva, osim raznih bilježnica, oko dvije tisuće pisama najvažnijih imena talijanske i europske slavistike. Među tim pismima nalazimo i ona Artura Cronije, koji je s Maverom diplomirao 1921. u Padovi. S Cronijine razglednice i pisma Maveru datiraju od 1925. do 1961. i pokrivaju razdoblje koje se poklapa s radanjem i afirmacijom slavistike kao autonomne discipline u Italiji, čiji su baš njih dvojica glavni arhitekti, zajedno s Ettoreom Lo Gattom i Enricom Damianijem. Referat ima za cilj analizirati razmjenu pisama između dvojice slavista, kako bi se rekonstruiralo značenje ovog temeljnog razdoblja povijesti talijanske slavistike.

Prof. dr. sc. Marija Mogorović Crljenko
Doc. dr. sc. Danijela Doblanović Šuran
Filozofski fakultet Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli

Praznovjerje, čaranje, sudenje – pojedini istarski ranonovovjekovni primjeri

U predmodernom razdoblju mnoge su se stvari, pojave, bolesti i zablude objašnjavale kao rezultat bacanja čini, odnosno čaranja. Ponekad su se koristile u pozitivne svrhe, primjerice kako bi se nekoga izliječilo ili, pak, zaštitilo od zla. No, često su se neke prirodne nepogode, koje su imale teške i dramatične posljedice poput tuče, leda, suše, najezde nekih kukaca koji bi uništili urod i time ugrozili egzistenciju, tumačile kao rezultat djelovanja neke vještice ili vještca. Osobe za koje se mislilo da imaju neke posebne moći mogle su biti svojevrсни zaštitnici mjesta i ljudi, ali češće ih se smatralo zlima, pod djelovanjem loših, đavolskih sila. Najčešće se tako tumačilo stvari kad bi liječenje pošlo po zlu, odnosno kad ne bi došlo do ozdravljenja, pa su osobe, najčešće žene, bile optuživane za namjerno izazivanje zla, bolesti i smrti. U takvim su slučajevima osobe koje su nastojale pomoći unesrećenima i bolesnima mogle biti ozbiljno optužene i izvedene pred sud, pa čak i kažnjene najvišom, smrtnom kaznom. Premda vlasti ni crkvene ni svjetovne na području Mletačke Republike, u čijem je sastavu bio i veliki dio Istre, već u ranonovovjekovnom razdoblju nisu pridavale previše pažnje praznovjerjima, među pukom je ono bilo snažno ukorijenjeno, a procesi su mogli služiti i kao obračun među pojedincima koji se iz nekog razloga nisu slagali ili su bili u zavadi ili su za vlastitu bolest ili smrt bližnjih optuživali osobu koja ih nije uspjela izliječiti. Na temelju pojedinih istarskih ranonovovjekovnih procesa promatraju se razlozi i načini čaranja, odnos zajednice prema čaranju te njegovo sankcioniranje.

Prof. dr. sc. Lina Pliško
Dr. sc. Samanta Milotić Bančić, v. asist.
Filozofski fakultet Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli

Kako „kantâ” more Elis Lovrić

Elis Lovrić istarska je kantautorica i glumica koja svoje stihove piše i pjeva na materinskom rabačkom idiomu koji ona zove labinjonskom cakavicom. U glazbenoj priči „Kanat od mora” zapisane su crtice iz djetinjstva prožete emocijom autorice koja otkriva čudesne svjetove svoga mikrokozmosa. Kao radoznala djevojčica fascinirana brodovima i putovanjima, danas ostvaruje svoje snove, putuje i pjeva, pronosi ljubav prema rodnom kraju i materinskoj cakavici. U radu obradujemo rabačku cakavštinu u glazbenoj priči „Kanat od mora”. Stihove analiziramo na fonološkoj i morfološkoj jezičnoj razini. Jezične značajke uspoređujemo s opisom govora Rapca Ivane Nežić (2013.) kako bi se utvrdilo koliko se u stihovima čuva rabačka cakavština te ima li kakvih odstupanja s obzirom na to da se radi o glazbenoj priči prilagođenoj scenskom izvođenju i čitanju. Zaključujemo da, iako modernoga izričaja, poezija Elis Lovrić odiše starinskim sentimentom u kojem se odražavaju očuvane jezične značajke rabačkoga govora.

Prof. dr. sc. Ružica Pšihistal
Filozofski fakultet u Osijeku

Čistoća – herojska vrlina biblijskih žena

U znanstvenome radu „Biblijske žene u hrvatskoj književnosti srednjega vijeka i renesanse“ (2006) Valnea Delbianco analizirala je naslovnu temu u književnopovijesnom i širem kulturnom kontekstu usredotočujući se na pitanja izbora biblijskih žena (novozavjetnih i starozavjetnih) i ranokršćanskih svetica kao književnih junakinja i odnosa prema ženama u razmatranome razdoblju. U izdvojenim primjerima žena, zaključuje Delbianco, prevladava divinizacija, a uz posebno razvijen kult Blažene Djevice Marije izbor ostalih žena rukovoden je njihovim vrlinama. Tragom tog vrijednog zapažanja, u ovom ću se izlaganju zadržati na vrlini čistoće (*castitas*), koja u kršćanskom moralnom katalogu ima posebno mjesto, a u različitim oblicima i stupnjevima (kao djevičanska, bračna ili udovička) povezuje biblijske žene i svete. Poseban fokus bit će na odnosu čistoće kao asketske kreposti i modelu herojstva biblijskih žena uz smjernice sv. Jeronima (Ep. 1, 22, 54, 79).

Prof. dr. sc. Sanja Roić
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Bolji život / La miglior vita, klasik multikulture Istre

Afirmiran pisac i autor deset knjiga, početkom 1977. godine Fulvio Tomizza rođen u župi Materada u zapadnoj Istri, nastanjen od 1955. u Trstu, a od 1974. na dvije adrese, tršćanskoj i istarskoj u zaselku Momikiji, objavio je roman *La miglior vita*. „Svoj glas sam posudio mjesnom crkvenjaku koji pripovijeda i istodobno pjeva 'djela' jedne zajednice u tri stotine godina njezina života“, zapisao je autor prije izlaska knjige iz tiska (Tomizza 1977). Iste je godine za taj roman dobio najprestižniju talijansku književnu nagradu, Premio Strega.

U nas je do tada, nepravедno, bio prešućen, no odlukom Milana Rakovca i Čakavskog sabora taj je zaborav prestao. Knjiga *Bolji život* u prijevodu Rakovca i Mate Marasa, objavljena 1980. u renomiranoj ediciji „Istra kroz stoljeća“ pretvorila je zaborav u otkriće, jer je Tomizza time postao dio našeg hrvatskog, istarskog svijeta. Otada smo, sve do danas, u dijalogu s njegovim književnim i intelektualnim opusom.

U *Boljem životu* Tomizza je tu atmosferu sažeo u rečenicu crkvenjakova sina koji spoznaje da svaki put, s odlaskom svakog čovjeka, umire i svijet, drevni svijet istarskog ruralnog mikrokozmosa sa svojim simbolima: maslinom, lozom, crvenom zemljom. Taj roman pripada i hrvatskoj i talijanskoj književnosti – što je inače gotovo nemoguće, a dokazuje to izvrsno motiviran prijedlog pulskog metodičara Marka Ljubešića (Ljubešić 2011) da se taj roman uvrsti u nastavu istarske zavičajne književnosti jer u korelacijskom međupredmetnom sustavu obuhvaća hrvatski i talijanski jezik, povijest, zemljopis, etiku i sociologiju, a dodala bih i etnologiju i antropologiju.

Doc. dr. sc. Vlatka Štimac Ljubas, leksikografinja
Leksikografski zavod „Miroslav Krleža”

Etimološka odrednica kao jezična komponenta u (e-)leksikografskim izdanjima (na primjeru talijanskih posuđenica)

U leksikografskim izdanjima odrednice donose različite informacije o natuknici pa se u skladu s tim i nazivaju: gramatička, strukovna, etimološka odrednica. Etimološka odrednica donosi informaciju o jeziku iz kojega natuknica potječe (ili više jezika) te ponekad i o jeziku posredniku. U članku se analizira leksikografska obradba natuknica s etimološkom odrednicom tal (talijanizama / talijanskih posuđenica); kako se na svim jezičnim razinama prilagodba talijanizama hrvatskomu odražava u rječnicima te u kojoj se mjeri iz talijanskoga jezika posuđivalo izravno i/ili neizravno. Izvori su objasnidbeni (jezični) rječnici hrvatskoga, tiskana izdanja, te mrežna leksikografska izdanja: Hrvatski jezični portal, mrežno izdanje Hrvatske enciklopedije Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža te projekt u nastanku Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Kako je etimološka odrednica jedina i najopširnija jezična obavijest u enciklopediji, u navedenim se izdanjima uspoređuju načini njezina donošenja.

Vanessa Vitković Marčeta
Filozofski fakultet Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli

Srdela na barci

U izlaganju ćemo se osvrnuti na talijanizme i mletacizme iz semantičkoga polja jela i pića, s posebnim naglaskom na one specifične za primorske krajeve. Hrvatsko-talijanski jezični dodiri značajan su segment povijesnih i kulturoloških doticaja na mediteranskome području, čiji se utjecaj i danas može osjetiti. Izlaganjem ćemo oprimjeriti i objasniti talijanizme koji su postali dijelom hrvatskoga standardnog jezika te ukazati na zanimljive procese koje su leksemi prošli u prilagodbi od modela do replike u hrvatskome jeziku. Ukazat će se specifičnosti po razinama; od grafijsko-ortografske, preko fonološke i morfološke do leksičko-semantičke. Naslov slikovito prikazuje lekseme toliko uklopljene u hrvatski standardni jezik da više i ne razmišljamo o njihovu podrijetlu, ali zorno svjedoče o hrvatsko-talijanskim jezičnim i inim dodirima.

